

विद्या भवन बालिका विद्यापीठ

शक्ति उत्थान आश्रम लखीसराय

विषय- संस्कृत दिनांक 27-02-2021

वर्ग-षष्ठ शिक्षक राजेश कुमार पाण्डेय

एन० सी० ई० आर० टी० पर आधारित

संस्कृत में अव्यय के वाक्य

अव्यय शब्दाः

अव्यय शब्द वो हैं जिन शब्दों के स्वरूप बदलते

नहीं हैं । इसलिये इन्हें अव्यय कहा जाता है

हम इनका प्रयोग करके भी वाक्य बना सकते हैं

*.अत्र - यहाँ = अत्र वेदपाठः चलति

*.तत्र - वहाँ = तत्र यज्ञः भवति

*.सर्वत्र - सब जगह = ईश्वरः सर्वत्र अस्ति

*.कुत्र - कहाँ = टंकारा कुत्र अस्ति ?

*.अद्य - आज... = अद्य आर्य प्रतिनिधि

सभायाः संगोष्ठीः अस्ति

*.द्वयः - कल (बीता हुआ) = द्वयः आर्यवीर

दलस्य शिविरं समाप्तं जातम्

*.श्वः - कल (आने वाला) = श्वः काकड़वाड़ी

आर्यसमाजे यज्ञः भविष्यति

*.परश्वः - परसों = परश्वः अजमेर नगरे वेदपाठ

स्पर्धा भविष्यति

*.यथा - जैसे = यथा स्वामी दयानन्दः प्रवचनं
ददाति

*.तथा - तैसे = तथा कोऽपि न ददाति

*.कदा - कब = आर्यसमाजस्य वार्षिकोत्सवः
कदा भवति

*.सदा - हमेशा = मम भार्या सदा संध्यां करोति

*.यदा - जब = यदा सायंकालः भवति

*.तदा - तब = तदा मम पुत्री भक्तिगीतं गायति

*.अधुना - अब = अधुना सः योगासनं करोति

*.अधुनैव - अभी = अधुनैव तस्य बालकस्य
अन्नप्राशन संस्कारः अभवत्

*.कदापि - कभी = कदापि असत्यं न वक्तव्यम्

*.पुनः - फिर = पुनः पुनः संस्कृतं पठतु

*.च - और = पुत्रः पुत्री च व्यवहारभानुं पठतः

*.न - नहीं = अपशब्दाः न वक्तव्याः =

अपशब्द नहीं बोलने चाहिए

*.वा - या = अद्य वा श्वः संस्कृतं तु पठनीयं

भविष्यति

*.अपि - भी = माता यजुर्वेदं पठति पुत्री अपि

यजुर्वेदं पठति

*.तु - लेकिन (तो) अहं तु न जानामि

*.शीघ्रम् - जल्दी = अद्य शीघ्रम् एव गृहं

गच्छामि

*.शनैः शनैः - धीरे धीरे = शनैः शनैः संस्कृत

संभाषणस्य अभ्यासं करोतु

*.धिक् - धिक्कार = हा धिक् , सः संस्कृतं न

जानाति

*.प्रति - ओर = छात्रः गुरुं प्रति पश्यति

*.विना - बिना = अध्ययनं विना ज्ञानं न

मिलति

*.सह - साथ = अहं ऋषिदेवेन सह पाठम्

लिखामि

*.कुतः - कहाँ से = भवती कुतः संस्कृत ज्ञानं

प्राप्तवती

*.कथम् - कैसे = शैलेशः कथम् आगमिष्यति

